

judeoespanyols. *DECH* v, 209b50-60)² En català també el gènere és masculí avui pertot (fora de gentes de parlar més o menys acastellanat de les ciutats de Bna. i Val) *Ab.* avui fins a les Illes, sense excepció, i als extrems NE i NO. dels Pirineus, incloent-hi frases i accs merament locals: «ja han passat *els senyals*» 'ja no plourà', Ripollès (Besora de St. Quirze, 1953); «abans eri l *senyal* que tenívom per conèixe 'l bestiar», Tavascan de Cardós (1934).

Al Pallars Sobirà, i en particular, la Vall d'Aneu (i a molts altres paratges del Pirineu des de Cerdanya) pot designar una punta aguda de muntanya assenyallada per un pedró: «lo *Senyal* del Cresp» damunt les Pales i barranc del mateix nom a Sorpe, lo *S* de Montardo, el *Senyal de l'Esquella* (Cerd.) etc; també és especial de la Vall d'Aneu un *senyal* per dir 'un bocinet molt petit' («me daràs un *senyal* de rosta» Surp, 1957), com l'aranès *uy šnyáuy* (no «un moment» com diu *DAG*, § 4); *Alc* diu que té aquesta acc. en el Segrià i CpTarr, § 5: jo no ho sé més que a Mall. sobretot en la locució *per nat senyal* o *m per senyal*, de la qual ja apareix un cas isolat en el *Tirant* de Galba (iv, 24) «Lo *senyal* de trobador», Aversó (*Torc* i, 82).

Senyala Senyallet [Belv.] 'blanc o fitó de tirar' ross. (Saisset, *Catal d R*, 230); 'petit escamot de bestiar' pall. Joan Lluís Pall. (*Els Pastors i les Estrelles*, p. 39) que també usa *senyal* en tal sentit (*Records de m vida de Pastor*, 29). *Senyaler* 'banderer, porta-estandard' (de *senyerer*, supra) (en Eiximenis i en el S. xiv, *CoDoACA* vi, 27, *DAG*); ja en Muntaner: «les *senyeres* dels francesos --- totes abatudes, salvant aquella del comte de Brenda, qu' ell levà con lo seu *senyaler* fo mort e la comanà a altre cavaller» (Batalla de Gagliano, a. 1296, Casac. v, 79 11), i en un doc. cancelleresc de l'a. 1300 (Finke, *ActaAr.* III, 91, veg a *bonastruc*, *ASTRE*); «com, perseguint lurs anamics, la una part dels romans --- se començà ja a descapdellar, e los *senyalers* qui portaven les banderes, ab los mahestres de les armes se desjunyissen ---», Canals (*Scipió*, *NCL*, 76) *Senyalera*

Assenyalar o *senyalar*: aquella és la forma preferida modernament en la major part de les accs., i ja antiga, sobretot en el sentit de 'mostrar o designar amb el dit o fent un senyal', mentre que *senyalar* ha estat sempre sobretot 'fer o posar un senyal, deixar una marca, ferida etc' *senyalar* ja es troba en docs ross. de 1298 etc. (*InvLC*), «una carrasca qu' és smoxada e *senyalada*, que hi ha creu e ret fites», *Privilegis* de Catí a 1331 (*BSCC* xiv, 349), «tenia, axí mateix, lo bras levement *senyalat*, si bé s'era guarit», Eiximenis (*Terç*, *NCL* vi, 111); «una finca *senyalá*» 'marcada amb senyals' maestr. (Canet lo Roig, 1961).

Senyalar-se 'donar mostres externes d'un fet, d'un estat', com mostra un passatge insigne, en el grandios i tràgic epíleg que posà Joanot Martorell a la seva gran novella. «La Princesa --- ni pogué parlar, sinó que sanglotant --- dix: ---Dau-me les mies robes --- fetes fer per a --- les mies bodes --- Dix-li la viuda de M.: --- en la mort de tan admirable cavaller --- vos vestiu e abillau axí com si anàsseu a bodes? ---

V. A., qui se'n deuria més sentir e *senyalar*, vos sou abillada? --- —No cureu, Na Viuda —dix la Princesa— yo me'n *senyalaré* com serà la hora --- lançà's sobre lo cors de Tirant --- rompé los seus cabells --- de abundants làgremes omplia, que semblava Tirant, encara mort, plorant, la dolor de la sua Carmesina viva, planyent deplorava» (Ag iv, 358ss, cf. *LleuresC*, 373).

Assenyalar, *assenyalat* ja apareixen també des dels més antics clàssics: «segurament que yo m'estegra volenters de recomptar aquestes coses, mas covén-me a fer que u deja recomptar, e *assenyaladament* per ço que cascun entena que ---», Muntaner (*pròleg*, Casac. i, 14.10; Bof., 2.17); «vull que sàpies que per quatre coses *assenyaladament* t'à Déu allongada la vida», id. (i, 15), tant aquest adverbi com l'adjectiu *assenyalat* en la *Cròn* del Cerimoniós: «Haüt aquest acort e consell, hac-n' algú d'ells qui digueren qui ho diria açò, e En Guillem de Vinatea, qui era hom *assenyalat* e esforçat en la ciutat, levà s ---», «Un cavaller de la part dels enemics pres-la, e sobre lo cobrar hac grans afers d'armes, e *assenyaladament* lo senyor infant cobrà-la, ab la ajuda del noble En Joan Exemenes d'Urrea».

Senyalador [1467, *DAG*; Belv. s- o ass-] *Senyalament* (Lab) i més aviat *assenyala*:- «Com d'aquest cavaller se diguen molts *assenyalats* actes dignes de molta honor ---», JoMartorell (Ag. II, 2, en particular 'donar un senyal les campanes'): «a missa primera *assenyalaren* ja quan s'obrí de nou la porta», «finida la plàtica --- *assenyalaren* a bateig: —No és nena, que és nen! No és nena, que és nen! —glosava la padrina, escarnint lo so de les campanes», Pons Mass. (*Trascant p l S.*, 28, 30)

És cert que en el període més antic encara no està establerta la distinció indicada dalt, i s'hi troben excepcions en tots dos sentits: «feés alguna cosa tan *senyalada* que per aquella fos tant confermat en caritat e en virtut --- que no y hagués null poder ---», Lluïl (*Blanq* i, 111 18); *senyaladament* en el *Confesional* atribuït a Eiximenis (*DAG*) i en Busa-N. OPou prefereix *asa*- en tots els sentits: «la verga que *assenyala* les hores: radius, gnomon», «aportar lo pa al forn --- la capsana --- descobrir lo pa ---, *assenyalar* lo pa: signare panem; fer-hi una creu ---; *assenyalar-lo* ab una polzada. designare digito, *assenyalar-lo* ab un pe<s> sic notare vulsum, vellicatim; lo *senyal*: signum, symbolum, tenir paper per *senyal* ---» (*TbPu*, 320, 219) *Assenyalada* *Desassenyalar* *Ressenyalar*

CULTISMES: *Signe* [Lluïl]: «cascú *signava* per *signes* a l'altre la ymage de nostra Dona», *Blanq* (*NCL* II, 40 28), «*Qui* ab paraules, qui ab *signes*» 'part en paraules, part amb signes', *Decam* III, § 10, 219.16f.

D'on, deriv i *signar* Lluïl (supra) i: «Tirant feu entrar a Phelip. —Senyora --- —dix Tirant— veus ací a Phelip, lo qual té més desig --- de servir la S V. que a totes les Princeses del món ---. —Ay, Tirant —dix la Infanta--- com lo Sr. Rey mon pare m'o manarà, yo u faré— E Tirant *signà* a Phelip, e aquell prestament la pres en los braços e portà-la ---», JoMartorell (Ag i, 363 6f). *DTO* 1647. 'Firmar' [2.ª quart S xiv,